

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนวัดเกาะ
ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
Guidelines for Development of Cultural Tourism
in Wat Ko Community, Mueang District, Phetchaburi Province

ประกาศ อินทนู*

Prapart Intanoo

นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
Master of Arts Program Students, Development Strategy, Phetchaburi Rajabhat University

วิภาณี ผือกบัวขาว**

Wipavane Phuekbuakhoa

สมนึก ชูปานกลีบ***

Somnuk Chupankleeb

สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ประเทศไทย
Development Strategy, Phetchaburi Rajabhat University, Thailand

E-mail: tu.prapart@gmail.com

Received : July 20, 2021

Revised : February 05, 2022

Accepted : April 08, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนวัดเกาะ เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างวิธีวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวก่อนที่เดินทางมาเที่ยวในชุมชนวัดเกาะ จำนวน ๔๐๐ คน และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์เจาะลึกแบบมีโครงสร้างกับผู้นำชุมชน เจ้าของภูมิปัญญา เจ้าของกิจการร้านค้า วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี เจ้าหน้าที่งานท้องถิ่น เจ้าอาวาสวัดเกาะ และตัวแทนชุมชน รวมจำนวน ๙ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ ประกอบด้วย ด้านสถาปัตยกรรม ด้านจิตรกรรม และ

* จำเริญเอกประกาศ อินทนู SM1 Prapart Intanoo, นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต Master of Arts Program Students

** ผศ.ดร.วิภาณี ผือกบัวขาว Assist.Prof.Dr.Wipavane Phuekbuakhoa ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ Advisor Thesis

*** ดร.สมนึก ชูปานกลีบ Dr.Somnuk Chupankleeb ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ Advisor Thesis

ด้านสืบสานงานสกุลช่างเมืองเพชร องค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนวัดเกาะ ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว ด้านความสามารถในการเข้าถึง ด้านกิจกรรม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวควรร่วมกันจัดกิจกรรมสร้างอัตลักษณ์การท่องเที่ยวสู่ความเป็นเลิศ โดยการจัดงานประเพณี แสดงวิถีชีวิต ชุมชน สถาปัตยกรรมต่าง ๆ โดยไม่ทิ้งความเป็นเอกลักษณ์แบบดั้งเดิม แต่เป็นการสอดแทรกรูปแบบการท่องเที่ยวสมัยใหม่เข้าไป

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา; การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม; ชุมชนวัดเกาะ จังหวัดเพชรบุรี

Abstract

This objectives of this research work are: study the context of cultural attractions and composition of cultural attractions in Wat Ko community for propose guidelines for the development of cultural tourism in Wat ko community. This research is a combination between the quantitative research methodology by distributing questionnaires to 400 tourists traveling in Wat ko community. And, the qualitative research methodology was also used. The data were collected by using a structured in-depth interview from the community leaders, wisdom owners, shop owners, Phetchaburi culture office, local officials. The abbots of Wat Ko, and community representatives, a total of 9 people. Then analyze all the data obtained by using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The research results were as follows: the cultural attractions in Wat Ko were consisting of architecture, painting, and the inheritance of Muang Phet craftsmen's family work, the composition of cultural attractions in Wat Ko were attractiveness, the ability to organize tourism programs, accessibility, activities, facilities, and tourism attraction aspect, and propose guidelines for the development of cultural tourism in Wat ko found related agencies with tourism should be organize activities together, create a tourism identity to excellence by organizing traditions, showing the way of life of the community, various architectures, without leaving the original identity; but to insert modern tourism forms.

Keywords: Guidelines for Development; Cultural Tourism; Wat Ko Community Phetchaburi Province

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน การท่องเที่ยวช่วยกระตุ้นให้เกิดการผลิตและการนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในรูปของสินค้าและบริการเกี่ยวกับการนำเที่ยวและมีบทบาทในการกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังมีส่วนในการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีของมวลมนุษยชาติสันติภาพ ความเป็นมิตรไมตรี ความเข้าใจอันดีระหว่างเจ้าของบ้านและผู้มาเยือน การอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมอันดีงาม ความภาคภูมิใจในคุณค่าศิลปวัฒนธรรม ความเป็นเอกลักษณ์ของชาติความรู้สึกรักหวงแหนผืนแผ่นดินที่อยู่อาศัย ประชาชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รู้จักใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นมาประดิษฐ์เป็นสินค้าตลอดจนบริการเพื่อรองรับการท่องเที่ยว และมีแนวโน้มว่ารายได้จากการท่องเที่ยวจะมีปริมาณสูงขึ้น โดยสังเกตได้จากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มีจำนวนมากขึ้นทุกปี^๑

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นทางเลือกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์และสนใจที่จะรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม วิถีชีวิต ศิลปะทุกแขนง รวมถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย นักท่องเที่ยวจะได้ทราบประวัติความเป็นมา ความเชื่อ มุมมองความคิด ความศรัทธา ความนิยมของบุคคลสมัยอดีตที่ถ่ายทอดมาถึงคนรุ่นหลังผ่านสิ่งเหล่านี้ ซึ่งมีจุดขายเป็นมรดกแห่งอดีต เป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มีราคาในสังคมสมัยใหม่ เพราะฉะนั้น วัฒนธรรมดั้งเดิมจะเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงมีแนวโน้มที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ^๒ ทั้งนี้จากการไหลเข้าของนักท่องเที่ยวในจำนวนที่มากขึ้น ย่อมส่งผลเสียและสร้างความชำรุดทรุดโทรมให้แก่แหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้กิจกรรมทางการท่องเที่ยวมีความยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบแรกของการพัฒนา การท่องเที่ยวให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพราะทรัพยากรท่องเที่ยวถือเป็นสินค้าหลักทางการท่องเที่ยวที่จะขายให้แก่ นักท่องเที่ยว โดยมีสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม จึงต้องมีการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้เพิ่มความงดงามและมีคุณค่ามากขึ้นกว่าเดิม โดยทรัพยากรท่องเที่ยวจะต้องรวมเอาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเข้าไปด้วย เพื่อเพิ่มความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวยังช่วยส่งเสริมและพัฒนาในอีกหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการ

^๑ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, **สถานการณ์การท่องเที่ยว**, (กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๖๑), หน้า ๑.

^๒ ขวลิต ตั้งสมบูรณ์กิตติ, “การศึกษาการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายในตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี”, **การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการประกอบการ (มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๔), หน้า ๑.

ส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในชุมชน ทำให้มีนักท่องเที่ยวมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวที่พัฒนาขึ้น การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจภายในชุมชนให้ดีขึ้นอีกด้วย^๓

จังหวัดเพชรบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหลายแห่ง เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีเรื่องราวประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีอยู่มากมาย โดยเฉพาะภูมิปัญญาด้านฝีมือช่างที่มีหลากหลายสาขานับว่าความเป็นเมืองศิลปถิ่นช่างแห่งสกุลช่างเมืองเพชรโดดเด่น เป็นที่ยอมรับโดยแยกจากงานช่างสิบหมู่ และในขณะเดียวกันก็ไม่มีใครที่จะปฏิเสธความเป็น “อยุธยาที่มีชีวิต” ของเพชรบุรีไปได้ ชุมชนวัดเกาะ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เป็นชุมชนย่านเก่าแก่ของจังหวัดเพชรบุรีที่ยังคงมีอาคาร บ้านเรือนที่เป็นสถาปัตยกรรมตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา รัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น จังหวัดเพชรบุรีจึงได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวขึ้น เพื่อเพิ่มวิสัยทัศน์ เสริมรายได้เข้าสู่ชุมชนด้วยการท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี ๔ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๔ ให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน โครงการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ แผนวิสาหกิจการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ โดยได้แสดงวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวไทย ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ (๑) เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นชั้นนำของโลกที่มีคุณภาพ โดยการเพิ่มคุณภาพของสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับประเทศ (๒) เติบโตอย่างมีดุลยภาพ ทั้งเรื่องของนักท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว และช่วงฤดูในการท่องเที่ยว (๓) ใช้ความเป็นไทยมาเป็นพื้นฐานในการเติบโต โดยนำเอาเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ที่เป็นจุดเด่นในภาคส่วนต่างๆ มาเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว เพื่อนำเอาจุดเด่นต่าง ๆ เหล่านี้มาสร้างให้เกิดเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทั้งนี้ต้องปลูกฝังให้ทุกคนรู้สึกรักและภูมิใจในต้นทุนวัฒนธรรมที่เรามี (๔) พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม เพื่อเพิ่มรายได้ให้ทั่วถึงทุกภาคส่วน โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้แก่ประชาชนในพื้นที่เพื่อให้พวกเขาสามารถนำไปต่อยอดได้เอง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน และเป็นแหล่งเพิ่มรายได้ของการท่องเที่ยว และ (๕) พัฒนาอย่างยั่งยืน โดยอนุรักษ์วัฒนธรรมที่มีคุณค่าและเอกลักษณ์ต่าง ๆ พร้อมปลูกจิตสำนึกแก่ประชาชนรักษาสีแกวล้อมเพื่อให้สามารถอยู่ต่อไปได้อย่างยั่งยืนไม่ถูกทำลายไป^๔

^๓ กมลวรรณ ถนอมเงิน, “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาพระธาตุพนมจำลอง อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์”, การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔), หน้า ๒.

^๔ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, สถานการณ์การท่องเที่ยว, หน้า ๑-๒.

^๕ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดเพชรบุรี, “ชุมชนวัดเกาะ”, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://phetch-aburi.mots.go.th/news_view.php?nid=364, [๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๓].

ชุมชนวัดเกาะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดเพชรบุรี เป็นเมืองเก่าริมแม่น้ำเพชรบุรี เป็นชุมชนที่อยู่อาศัยของพ่อค้าพานิช คหบดี และเจ้าของภูมิปัญญาด้านฝีมือช่าง มีโบราณสถานเก่าแก่คือ วัดเกาะที่มีอายุยาวนานมากกว่า ๓๐๐ ปี อ้างอิงจากหลักฐานภาพจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถวัดเกาะ จารึกไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๒๗๗ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย มีศาลเจ้าบ้านป็นที่เป็นศาลเจ้าจีนอยู่คู่ชุมชน มีวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต โดยประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย รับราชการและการใช้ความสามารถด้านงานช่างจากภูมิปัญญาดั้งเดิมมาเป็นอาชีพสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน เช่น ช่างตอกลาย ช่างลายรดน้ำ ช่างแกะสลักงานไม้ ช่างโกฏฐิ ช่างเมรุมาศ ช่างทองโบราณ โดยเฉพาะช่างทองโบราณนี้เป็นงานฝีมือที่ได้รับการยอมรับจากผู้คนทั่วไป แต่อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวในชุมชนวัดเกาะ ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางนัก เนื่องจากยังขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดการศึกษาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่จะเป็นทางเลือกให้นักท่องเที่ยวและดึงดูดใจนักท่องเที่ยวขาดการเชื่อมต่อเส้นทางท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม^๖

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการวิจัยและศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนวัดเกาะให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางมากขึ้น และเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจให้กับธุรกิจทางภูมิปัญญาที่มีอยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาบริบทแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ
๒. เพื่อศึกษาองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนวัดเกาะ
๓. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานระหว่างระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ตัวแปรต้น ได้แก่ องค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนวัดเกาะ ได้แก่ ด้านความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว ด้านความสามารถในการเข้าถึง ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านกิจกรรม และด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว และตัวแปรตาม ได้แก่ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

^๖ อ้างแล้ว

๑. การวิจัยเชิงปริมาณ

๑.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวชมวัฒนธรรมในชุมชนวัดเกาะ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งไม่ทราบถึงจำนวนประชากรที่ชัดเจน ทราบแต่เพียงว่ามีจำนวนมากจึงใช้สูตรของคอกเรน^๗ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๐๐ คน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Random Sampling)

๑.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้ ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ (Checking) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนวัดเกาะ ประกอบด้วย ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว ด้านความสามารถในการเข้าถึง ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านกิจกรรม และด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว จำนวน ๓๖ ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบการวัดค่าแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

๑.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑) ขอลหนังสือจากหลักสูตรยุทธศาสตร์การพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ถึงผู้นำชุมชนวัดเกาะ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๒) ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชนวัดเกาะ เพื่อแจกแบบสอบถามให้กับนักท่องเที่ยวพร้อมรับคืนด้วยตนเอง

๓) นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและนำไปประมวลผลต่อไป

๑.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติดังนี้

๑) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติค่าความถี่ และค่าร้อยละ

๒) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนวัดเกาะ ใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๒. การวิจัยเชิงคุณภาพ

๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้นำชุมชน เจ้าของภูมิปัญญา เจ้าของกิจการร้านค้า วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรีหรือตัวแทน เจ้าพนักงานท้องถิ่น เจ้าอาวาสในชุมชนวัดเกาะ และตัวแทนชุมชน รวมจำนวน ๙ คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน มีความรู้และมีบทบาทอยู่ในพื้นที่ชุมชนเป็นเวลานาน

^๗ Cochran, W.G., *Sampling Techniques*, (New York: John Wiley & Sons. Inc., 1953).

๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) แบ่งออกเป็น ๒ ตอน ได้แก่ ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ และตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ

๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการนัดวัน เวลา สถานที่ให้ผู้ให้สัมภาษณ์ จากนั้นชี้แจงจุดมุ่งหมาย พร้อมทั้งขออนุญาตบันทึกการสัมภาษณ์และเจาะลึกในประเด็นที่จะสัมภาษณ์จนครบทุกประเด็น จากนั้นจัดเตรียมข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ผลต่อไป

๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

๑. บริบทแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ พบว่า ชุมชนโบราณวัดเกาะ ชุมชนเก่าอายุ ๓๐๐ ปี ถนนย่านวัดเกาะมีความหลากหลายทางสถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมไทย-จีน ด้วยมี “วัดเกาะ” เป็นศูนย์กลางชุมชน ซึ่งได้รวมศรัทธาและสามัคคีธรรมของประชาชนไว้ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากมีพลังของมวลชนในถิ่นนี้สนับสนุน ช่วยอุปถัมภ์ค้ำจุนด้วยประการต่าง ๆ เป็นสถานรวมการบำเพ็ญบุญ และกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนชาวบ้านวัดเกาะนี้ไม่ได้มีแต่คนไทยเท่านั้น แต่ได้รวมผู้คนหลายเผ่าพันธุ์โดยเฉพาะชาวจีนซึ่งมีมากกว่าชนชาติอื่นๆ โดยได้ผสมผสานรูปแบบวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีอย่างลงตัวและร่วมกันอย่างปกติสุขตลอดมา สำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนวัดเกาะประกอบด้วย ด้านสถาปัตยกรรม ได้แก่ พระอุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ กุฏิสามห้อง หอระฆัง ศาลาทำน้ำ (ศาลาามเหศวร) ของวัดเกาะสุทธาราม ด้านจิตรกรรม ได้แก่ ภาพจิตรกรรมฝาผนังของวัดเกาะสุทธาราม ภายในพระอุโบสถ มีภาพจิตรกรรมฝาผนังที่มีการจารึกปีที่เขียนไว้ว่า ปี ๒๒๗๗ เป็นภาพเขียนสีฝุ่น สภาพยังสมบูรณ์ และด้านสืบสานงานสกุลช่างเมืองเพชร ได้แก่ ช่างแกะสลักไม้โมก ช่างทำทอง ช่างปูนปั้น ช่างตอกระดาศ เป็นต้น

๒. องค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนวัดเกาะ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านสิ่งดึงดูดใจ รองลงมาคือด้านความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว ด้านความสามารถในการเข้าถึง ด้านกิจกรรม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว ตามลำดับ

๓. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี สรุปในแต่ละด้านได้ว่า

๓.๑ ด้านความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว มีข้อเสนอแนวทางการพัฒนาสรุปได้ว่าชุมชนควรเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ หรือแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อจัด

กิจกรรมร่วมกันโดยใส่รายละเอียดรูปแบบของกิจกรรมของแต่ละประเพณีที่ได้ดำเนินร่วมกันมา แต่ไม่ควรทิ้งความเป็นเอกลักษณ์หรือให้คงแบบดั้งเดิม ซึ่งจะช่วยสร้างความสนใจให้นักท่องเที่ยวมากขึ้น อีกทั้งบันทึกลงในปฏิทินการท่องเที่ยวของจังหวัด

๓.๒ ด้านความสามารถในการเข้าถึง มีข้อเสนอแนวทางการพัฒนาสรุปได้ว่าเทศบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนด้านการจัดทำสื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์ แนะนำให้นักท่องเที่ยวทราบผ่านสื่อต่าง ๆ อีกทั้งควรปรับปรุงเส้นทางให้มีความสะดวกและปลอดภัย มีป้ายบอกทางที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย มีบริการรถสามล้อ รถราง รถจักรยาน หรือรถรับจ้างขนาดเล็กที่สามารถเข้าถึงได้เพื่อชมเมือง ชมวัด และมีแกนนำคอยอำนวยความสะดวกต่อการเดินทางเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยว

๓.๓ ด้านสิ่งดึงดูดใจ มีข้อเสนอแนวทางการพัฒนาสรุปได้ว่าเทศบาลจัดประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวในการช่วยเหลือให้การสนับสนุนในเรื่องการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ อีกทั้งร่วมกับคนในชุมชนสนับสนุนวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน พร้อมทั้งร่วมกันปรับปรุง บูรณะ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านความสะอาด ความปลอดภัย ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมการจัดทำสตรีทอาร์ต จดถ่ายภาพที่แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของชุมชน การทำขนมหวาน เพื่อเป็นการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

๓.๔ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีข้อเสนอแนวทางการพัฒนาสรุปได้ว่าเทศบาลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวควรจัดทำป้ายบอกทางหรือสถานที่ต่าง ๆ เช่น ที่จอดรถ หรือจุดบอกตำแหน่งกิจกรรมการท่องเที่ยว และป้ายแผนที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่ชัดเจน จัดสถานที่ไว้คอยบริการต้อนรับนักท่องเที่ยวให้เพียงพอ และคอยดูแลรักษาความปลอดภัย คอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ

๓.๕ ด้านกิจกรรม มีข้อเสนอแนวทางการพัฒนาสรุปได้ว่าควรสร้างอัตลักษณ์การท่องเที่ยวสู่ความเป็นเลิศ ความโดดเด่นของชุมชนวัดเกาะ เช่น จัดงานประเพณี กิจกรรมชุมชนสร้างสรรค์ แสดงวิถีชีวิตชุมชน สถาปัตยกรรมต่าง ๆ และถนนคนเดินเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เที่ยวชมวิถีชีวิต จำหน่ายของที่ระลึก ขนมหวานที่ผลิตจากคนในชุมชน โดยเผยแพร่ผ่านทางอาสาสมัครแม่คุเทศก์หรือทางระบบออนไลน์

๓.๖ ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว มีข้อเสนอแนวทางการพัฒนาสรุปได้ว่าควรมีการจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารทางด้านการท่องเที่ยวตามจุดแหล่งท่องเที่ยวสำคัญต่างๆ จัดทำป้ายสื่อความหมายแหล่งท่องเที่ยว และจัดทำ QR Code เรื่องเล่าของแหล่งท่องเที่ยวและข้อมูลของชุมชนวัดเกาะ เพื่อเป็นทางเลือกในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลและแนะนำข้อมูลทางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวทราบ

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำประเด็นที่ได้มาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

๑. บริบทแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ ประกอบด้วย ด้านสถาปัตยกรรม ได้แก่ พระอุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ กุฏิสามห้อง หอระฆัง ศาลาท่าน้ำ (ศาลาเมศร) ของวัดเกาะสุทธาราม ด้านจิตรกรรม ได้แก่ ภาพจิตรกรรมฝาผนังของวัดเกาะ สุทธาราม และด้านสืบสานงานสกุลช่างเมืองเพชร ได้แก่ ช่างแกะสลักไม้โมก ช่างทำทอง ช่างปูนปั้น ช่างตอกระดาศ เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะมีจุดแข็งด้านทรัพยากรทางวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ รวมถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ รวมถึงวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณีต่าง ๆ ของคนในชุมชน และที่สำคัญมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งพยายามนำสิ่งที่เป็นจุดเด่นของชุมชนมาสร้างสรรค์และพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนของตนเองอย่างน่าชื่นชม รวมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐ ถึงแม้จะมีจุดอ่อนในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนและการเข้าร่วมกิจกรรมตามแผนชุมชน ขาดงบประมาณและบุคลากรสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามผู้นำชุมชนก็กำลังผลักดันและเสนอแนะให้องค์กรภาครัฐเข้ามาช่วยเหลืออย่างจริงจัง สอดคล้องกับแนวคิดของแมคเคอร์เชอร์และคู คอส (McKercher and Du Cros)^๔ ได้สรุปว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการสร้างแหล่งที่มีจุดเด่นหลัก และแหล่งที่มีจุดเด่นรองในพื้นที่บริเวณเดียวกัน ซึ่งบางแหล่งทำได้ง่าย บางแหล่งทำได้ยากเพราะไม่มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่โดดเด่นเลย พื้นฐานการสร้างแหล่งมีพื้นฐานหลักโดยการนำทรัพยากรการท่องเที่ยวเดิมอันเก่าแก่มาอนุรักษ์ฟื้นฟู และสร้างแหล่งใหม่ทั้งหมด แหล่งที่อยู่ห่างไกลภาคเอกชนไม่ค่อยสนับสนุนเงินลงทุน จึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรที่ไม่แสวงผลกำไร หากแหล่งนั้นได้รับการสนับสนุนแล้ว ภาคเอกชนอาจสนับสนุนเงินลงทุนภายหลังโดยการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกและสอดคล้องกับงานวิจัยของหยกทิพย์ และในสิงห์^๕ พบว่า วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่น ประเพณี ความเชื่อต่าง ๆ งานหัตถกรรมพื้นบ้าน และทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนชาวภูไทยังคงสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

๒. องค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนวัดเกาะ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว ด้านความสามารถในการเข้าถึง ด้านกิจกรรม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

^๔ McKercher, B. and Hilary du Cros, **Cultural Tourism: The Partnership between Tourism and Cultural Heritage Management**, (New York: The Haworth Hospitality Press, 2002), p.110-114.

^๕ หยกทิพย์ และในสิงห์, “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวภูไทบ้านห้วยทาบ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร”, **การศึกษาด้านบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔), หน้า ๑๒๑-๑๒๖.

และด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้เนื่องจากจังหวัดเพชรบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหลายแห่ง เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีเรื่องราว ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่มากมาย โดยเฉพาะภูมิปัญญาด้านฝีมือช่างที่มีหลากหลายสาขา อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวในชุมชนวัดเกาะยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางนัก เนื่องจากยังขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดการศึกษาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จะเส้นทางเลือกให้นักท่องเที่ยวและดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ขาดการเชื่อมต่อเส้นทางท่องเที่ยว อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของเพลาสอล (Pelasol)^{๑๐} กล่าวว่า การที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพนั้นต้องเข้าถึงพื้นที่นั้น ๆ อีกทั้งควรคำนึงถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ๖ ประการ ได้แก่ ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service) ที่พัก (Accommodation) และกิจกรรม (Activities) และสอดคล้องกับงานวิจัยของหยกทิพย์ และโนสิงห์^{๑๑} พบว่า ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนทั้ง ๗ ด้านพบว่า ภาพรวมของระดับความคิดเห็นของคนในชุมชน อยู่ในระดับมาก

๓. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ ผู้วิจัยอภิปรายผลแต่ละด้านได้ดังนี้

๓.๑ ด้านความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนควรเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ หรือแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อจัดกิจกรรมร่วมกันโดยใส่รายละเอียดรูปแบบของกิจกรรมของแต่ละประเพณีที่ได้ดำเนินร่วมกันมา แต่ไม่ควรทิ้งความเป็นเอกลักษณ์หรือให้คงแบบดั้งเดิม ซึ่งจะช่วยสร้างความสนใจให้นักท่องเที่ยวมากขึ้น อีกทั้งบันทึกลงในปฏิทินการท่องเที่ยวของจังหวัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชุมชนวัดเกาะเป็นชุมชนขนาดเล็ก พื้นที่ใกล้เคียงมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจอีกหลายแห่ง แต่อาจยังขาดหน่วยงานหรือบุคลากรที่เข้ามาเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้ามาจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยเน้นการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเข้าด้วยกัน เพื่อเป็นการสร้างความสนใจให้นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของไพร์ สตีเวน (Pike Steven)^{๑๒} กล่าวถึงคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวว่า แหล่งท่องเที่ยวเป็นการผสมผสานระหว่างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ประสบการณ์ และการนำเสนอทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้

^{๑๐} Pelasol, J., Igcabugao: A Potential Tourist Destination in the Southern Part of Iloilo, Philippines. (International Peer Reviewed Journal JPAIR Multidisciplinary Research is being certified for QMS ISO 9001:2008 by the Anglo Japanese American Registrars of the United Kingdom, 2012), p.6.

^{๑๑} หยกทิพย์ และโนสิงห์, “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวภูไทบ้านห้วยหีบ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร”, หน้า ๑๒๑-๑๒๖.

^{๑๒} Pike, Steven D., Destination Marketing: an integrated marketing communication approach, (Massachusetts United States : Butterworth-Heinemann. Burlington, 2008), p.95.

อื่น ๆ แก่ผู้บริโภค สิ่งสำคัญคือ ความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Package) เป็นการจัดการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวรู้สึกถึงความสะดวกรวดเร็ว รู้ถึงแหล่งท่องเที่ยวในสถานที่ที่จะเดินทางไป เพื่อให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และภาคภูมิ ภักวิภาส^{๑๓} พบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ฝัอย่างยั่งยืน ควรมุ่งเน้นความสามารถในการจัดการบริหารการจัดระบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และระบบนิเวศของชุมชน ให้ความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อผลในมิติของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

๓.๒ ด้านความสามารถในการเข้าถึง พบว่า เทศบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนด้านการจัดทำสื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์ แนะนำให้นักท่องเที่ยวทราบผ่านสื่อต่าง ๆ อีกทั้งควรปรับปรุงเส้นทางให้มีความสะดวกและปลอดภัย มีป้ายบอกทางที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย มีบริการรถสามล้อ รถราง รถจักรยาน หรือรถรับจ้างขนาดเล็กที่สามารถเข้าถึงได้ เพื่อชมเมือง ชมวัด และมีแกนนำคอยอำนวยความสะดวกต่อการเดินทางเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยว ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนวัดเกาะเป็นชุมชนขนาดเล็กมีพื้นที่จำกัด จึงอาจทำให้เส้นทางการเดินทางไม่สะดวก และนอกจากนี้ยังพบว่านักท่องเที่ยวบางส่วนที่ยังสับสนกับเส้นทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อาจเป็นเพราะป้ายบอกทางยังไม่ชัดเจนหรือนักท่องเที่ยวเดินทางมาจากต่างจังหวัด สอดคล้องกับแนวคิดของ วรณา ศิลปอาชา^{๑๔} ได้อธิบายองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลายประเภทที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยว นั้น ควรมีลักษณะหลักที่สำคัญด้านความสามารถในการเข้าถึงง่าย (Accessibility) ทรัพยากรการท่องเที่ยวจะดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้มากหากมีความสะดวกในการเดินทางเยี่ยมชม หากนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและใกล้ชิด นักท่องเที่ยวจะเกิดอารมณ์สในการท่องเที่ยวได้มาก ดังนั้นแม้แหล่งท่องเที่ยวมีความสวยงามแต่ขาดความสะดวกในการเข้าถึงนักท่องเที่ยวจะไม่เดินทางไปเยี่ยมชม หน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องดำเนินการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถนน สะพานที่จอดรถ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแก่นักท่องเที่ยว และสอดคล้องกับงานวิจัยของประพัทธ์ชัย ไชยนอก^{๑๕} พบว่า สภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในบ้านด่านซ้าย ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

^{๑๓} รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และภาคภูมิ ภักวิภาส, “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่า เพื่อความยั่งยืน”, *Journal of Community Development Research* ๒๐๑๓, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มิถุนายน (๒๕๕๖) : ๔๒-๖๐.

^{๑๔} วรณา ศิลปอาชา, *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว หน่วยที่ ๑-๗*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๙), หน้า ๑๙.

^{๑๕} ประพัทธ์ชัย ไชยนอก, “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย”, *ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา* (มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๕๓), หน้า ๙๔-๙๙.

พบว่า ส่วนใหญ่เป็นปัญหา เช่น เส้นทางบางเส้นทางชำรุด เป็นหลุมเป็นบ่อ การปรับปรุงถนนใหม่ และถนนมีไหล่ทางค่อนข้างแคบ เส้นทางมีโค้งเยอะ และนักท่องเที่ยวบางส่วนที่ยังคงสับสนเส้นทางในการเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยวเพราะส่วนมากเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากต่างจังหวัด

๓.๓ ด้านสิ่งดึงดูดใจ พบว่า เทศบาลจัดประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวในการช่วยเหลือให้การสนับสนุนในเรื่องการโฆษณา ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ อีกทั้งร่วมกับคนในชุมชนสนับสนุนวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน พร้อมทั้งร่วมกันปรับปรุง บูรณะ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านความสะอาด ความปลอดภัย ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมการจัดทำสตรีทอาร์ต จัดถ่ายภาพที่แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของชุมชน การทำขนมหวาน เพื่อเป็นการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว แสดงให้เห็นว่าชุมชนวัดเกาะมีวิถีชีวิตและเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความพร้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่เทศบาลควรให้การสนับสนุนในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของเทิดชาย ช่วยบำรุง^{๑๖} กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตนและไร้ตัวตน เพราะมีการรวมตัวกันของอุตสาหกรรมต่างๆ ประกอบไปด้วยสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) ซึ่งเป็นทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจ และเดินทางมาท่องเที่ยว ตัวอย่างสิ่งดึงดูดใจทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของประพัทธ์ชัย ไชยนอก^{๑๗} พบว่า สภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอด่านซ้ายมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง ทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และสถานที่สำคัญต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งมีประวัติความเป็นมาที่เก่าแก่เช่น พระธาตุศรีสองรัก วัดป่าเนรมิต วิปัสสนา วัดโพธิ์ชัย และพิพิธภัณฑสถาน มีวัฒนธรรม และประเพณีบางอย่างที่ได้มีปฏิบัติสืบต่อกัน เช่น ประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่ ประเพณีบุญหลวง ประเพณีสงกรานต์ รดน้ำดำหัว และงานประเพณีแห่ผีตาโขน เป็นต้น

๓.๔ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า เทศบาลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวควรจัดทำป้ายบอกทางหรือสถานที่ต่าง ๆ เช่น ที่จอดรถ หรือจุดบอกตำแหน่งกิจกรรมการท่องเที่ยว และป้ายแผนที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่ชัดเจน จัดสถานที่ไว้คอยบริการต้อนรับนักท่องเที่ยวให้เพียงพอ และคอยดูแลรักษาความปลอดภัย คอยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจากในพื้นที่

^{๑๖} เทิดชาย ช่วยบำรุง, การท่องเที่ยวไทยนานาชาติ ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ : รวมบทความวารสารวิชาการ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), ๒๕๕๒), หน้า ๘.

^{๑๗} ประพัทธ์ชัย ไชยนอก, “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย”, หน้า ๙๔-๙๙.

ชุมชนวัดเกาะเป็นชุมชนเก่าแก่จึงอาจทำให้ป้ายบอกถนน ถนนหนทางได้รับความเสื่อมโทรม ดังนั้นเทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อปรับปรุงป้ายบอกทางและถนนเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ เทิดชาย ช่วยบำรุง^{๑๘} กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน และไร้ตัวตน เพราะมีการรวมตัวกันของอุตสาหกรรมต่าง ๆ ประกอบไปด้วย สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกและเอื้อประโยชน์ให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว เช่น ระบบรักษาความปลอดภัย แผนที่ภายในสถานที่ท่องเที่ยว ป้ายบอกทาง จุดนั่งพักตามทางเดิน อินเทอร์เน็ต เป็นต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของประพัทธ์ชัย ไชยนอก^{๑๙} พบว่า สิ่งบริการขั้นพื้นฐานทางการท่องเที่ยว ด้านที่พัก ร้านอาหาร สถานเริงรมย์ต่างๆ โรงพยาบาล ไปรษณีย์ สถานีตำรวจ สถานบริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ระบบคมนาคมขนส่ง สวัสดิการด้านการรักษาความปลอดภัย ส่วนใหญ่มีเพียงพอแก่การรองรับนักท่องเที่ยว

๓.๕ ด้านกิจกรรม พบว่า ควรสร้างอัตลักษณ์การท่องเที่ยวสู่ความเป็นเลิศ ความโดดเด่นของชุมชนวัดเกาะ เช่น จัดงานประเพณี กิจกรรมชุมชนสร้างสรรค์ แสดงวิถีชีวิตชุมชน สถาปัตยกรรมต่าง ๆ และถนนคนเดินเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เที่ยวชมวิถีชีวิต จำหน่ายของที่ระลึก ขนมหวานที่ผลิตจากคนในชุมชน โดยเผยแพร่ผ่านทางอาสาสมัครมัคคุเทศก์หรือทางระบบออนไลน์ ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องการประสบการณ์ที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งจากการเรียนรู้วัฒนธรรมวิถีชีวิตของชุมชน รวมถึงการเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี สอดคล้องกับแนวคิดของพยอม ธรรมบุตร^{๒๐} กล่าวว่า กิจกรรม (Activities) ถือเป็นหัวใจสำคัญของสินค้าทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการแสวงหาประสบการณ์ จำเป็นต้องมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม ซึ่งกิจกรรมอาจเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต เช่น การดำน้ำ การทอผ้า การจับปลา การทำหัตถกรรมพื้นบ้าน รวมไปถึงกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ เช่น การพายเรือ ดำน้ำ ดูปะการัง การเดินป่า ดูนก หรือกิจกรรมผจญภัย เช่น การปีนหน้าผา การล่องแก่ง การขี่ช้าง และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาดา รักเกื้อ^{๒๑} พบว่า ด้านแหล่งหรือกิจกรรมท่องเที่ยว

^{๑๘} เทิดชาย ช่วยบำรุง, การท่องเที่ยวไทยนานาชาติ ปี พ.ศ.๒๕๕๐ : รวมบทความวารสารวิชาการ, หน้า ๘.

^{๑๙} ประพัทธ์ชัย ไชยนอก, “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย”, หน้า ๙๔-๙๙.

^{๒๐} พยอม ธรรมบุตร, “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนพื้นฐานอัตลักษณ์และวิถีไทยแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร”, วารสารวิชาการ, ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๒) : ๖๖.

^{๒๑} สุชาดา รักเกื้อ, “แนวทางการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลนครชุม อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร”, รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ, ครั้งที่ ๔ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๐ สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, กำแพงเพชร, ๒๕๖๐), หน้า ๘๖๙.

ควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนแล้วให้ชุมชนบริหารจัดการตนเองสามารถช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยจัดกิจกรรมชมวิถีชีวิตในชุมชน มีส่วนร่วมในการหาตลาด การหานักท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธศาสนาให้หลากหลายเชื่อมต่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ และการจัดกิจกรรมสาธิตการทำพระเครื่องเมืองนครชุมแบบเจาะลึกถึงแหล่งเรียนรู้ ฝึกอบรมให้ความรู้กับเจ้าของแหล่งสาธิตการทำพระเครื่อง เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ไปสู่ นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

๓.๖ ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว พบว่า ควรมีการจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร ทางด้านการท่องเที่ยวตามจุดแหล่งท่องเที่ยวสำคัญต่าง ๆ จัดทำป้ายสื่อความหมายแหล่งท่องเที่ยว และจัดทำ QR Code เรื่องเล่าของแหล่งท่องเที่ยวและข้อมูลของชุมชนวัดเกาะ เพื่อเป็นทางเลือกในการเข้าถึง แหล่งข้อมูลและแนะนำข้อมูลทางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวทราบ ทั้งนี้ชุมชนวัดเกาะมีโบราณสถาน สถาปัตยกรรม และสถานที่เชิงประวัติศาสตร์ให้ท่องเที่ยวหลายแห่ง ดังนั้นจึงควรมีการจัดทำป้าย เพื่ออธิบายข้อมูลต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวทราบ สอดคล้องกับแนวคิดของ วรณา ศิลปอาชา^{๒๒} ได้อธิบาย องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลายประเภทที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว ให้เดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวที่นั้น ควรมีองค์ประกอบของการบริการ (Ancillary Service) สถานที่ท่องเที่ยว ควรจัดสรรการบริการด้านต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว หน่วยงาน และภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่ออำนวยความสะดวกและดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านี้ ได้แก่ การบริการ ด้านการตลาด เช่น การให้บริการข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว และการประสานความร่วมมือด้านการพัฒนาและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์และพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวจากความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การวางแผนการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในท้องถิ่น และการจัดระบบการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพัทธ์ชัย ไชยนอก^{๒๓} พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการ ช่วยกันในการปรับปรุงเส้นทางเดินทางให้มีความสะดวกและความปลอดภัยมากขึ้น อีกทั้งมีการจัดทำ ป้ายบอกระยะทางที่มองเห็นได้ชัดเจน และเข้าใจง่าย

ข้อเสนอแนะ

๑. ด้านความสามารถในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว ควรมีการจัดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และสามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้อย่างเหมาะสม

^{๒๒} วรณา ศิลปอาชา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว หน่วยที่ ๑-๗, หน้า ๑๙.

^{๒๓} ประพัทธ์ชัย ไชยนอก, “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย”, หน้า ๙๔-๙๙.

๒. ด้านความสามารถในการเข้าถึง ควรมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น มีบริการจัดรถนำเที่ยว ในการนำเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ บริเวณใกล้เคียง เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

๓. ด้านสิ่งดึงดูดใจ คนในชุมชนควรให้ความเอาใจใส่ต่อแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีทัศนียภาพสวยงาม อยู่แล้ว ควรช่วยกันรักษาและหวงแหน ให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าในภาพรวม ให้ความร่วมมือกัน ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

๔. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมและ วิธีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน เพื่อดึงดูดความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวหรือจัดให้มีที่พักตั้งอยู่ใกล้เคียง กับแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายประเภท เช่น โฮมสเตย์ เกสต์เฮาส์ รีสอร์ท โรงแรม เป็นต้น

๕. ด้านกิจกรรม ควรจัดให้มีอาสาสมัครมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ด้านการท่องเที่ยวคอยให้ความ ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และคอยให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ชุมชนจัดขึ้น

๖. ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว ควรมีการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น จัดพื้นที่จอดรถไว้เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว ป้ายเตือน ป้ายบอกทางที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน

บรรณานุกรม

กมลวรรณ ถนอมเงิน. “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาพระธาตุพนมจำลอง อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์”. การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. สาขาวิชา การจัดการการท่องเที่ยว: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. สถานการณ์การท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๖๑.

ชวลิต ตั้งสมบูรณ์กิตติ. “การศึกษาการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายในตลาดเก่าบ้านแหลม จังหวัด เพชรบุรี”. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการประกอบการ: มหาวิทยาลัย ศิลปากร, ๒๕๕๔.

เทิดชาย ช่วยบำรุง. การท่องเที่ยวไทยนานาชาติ ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ : รวมบทความวารสารวิชาการ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย (สกว.). ๒๕๕๒.

ประพัทธ์ชัย ไชยนอก. “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย”. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๕๓.

พยอม ธรรมบุตร. “แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนพื้นฐานอัตลักษณ์และวิถีไทยแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร”. วารสารวิชาการ, ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๒) : ๖๕-๗๕.

รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และภาคภูมิ ภักดีภาส. “แนวทางการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนเผ่าเพื่อความยั่งยืน”. Journal of Community Development Research ๒๐๑๓. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๖) : ๔๒-๖๐.

วรรณดา ศิลปอาชา. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว หน่วยที่ ๑- ๗. พิมพ์ครั้งที่ ๒. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๙.

สุชาดา รักเกื้อ. “แนวทางพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเทศบาลตำบลนครชุมอำเภอมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร”. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ. ครั้งที่ ๔ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๐ สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, ๒๕๖๐.

หยกทิพย์ และโนสิ่ง. “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวภูไทบ้านห้วยทาบ อำเภอดอกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร”. การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการ การท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔.

Cochran, W.G. **Sampling Techniques**. New York: John Wiley & Sons. Inc, 1953.

McKercher, B. and Hilary du Cros. **Cultural Tourism: The Partnership between Tourism and Cultural Heritage Management**. New York: The Haworth Hospitality Press, 2002.

Pelasol, J. Igcabugao: **A Potential Tourist Destination in the Southern Part of Iloilo, Philippines**. International Peer Reviewed Journal JPAIR Multidisciplinary Research is being certified for QMS ISO 9001:2008 by the Anglo Japanese American Registrars of the United Kingdom, 2012.

Pike, Steven D. **Destination Marketing : an integrated marketing communication approach**. Massachusetts United States : Butterworth-Heinemann. Burlington, 2008.

เว็บไซต์

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดเพชรบุรี, “ชุมชนวัดเกาะ”, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://phetchaburi.mots.go.th/news_view.php?nid=364, [18 พฤศจิกายน 2563]